Број 277. У Новом Саду, у суботу 16. децембра 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. за Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За оглесе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. јануаром 1901. ступа „Застава“ у своју **XXXVI. годину и излазиће** као и до сада **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“. ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

Нови претплатници, који своју претплату за I. четврт пре нове године пошљу, добиваће лист до краја ове године бесплатно.

По решењу средишњег одбора радикалне странке, чији је орган „Застава“ лист се никоме **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 15. децембра 1900.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Прека потреба.

Наш српски народ у свима крајевима има много разних потреба; али зацело нигде толико, колико у нашој сиромашној и кршевитој Лици. Не мислимо да овога пута истичемо све те потребе, а то не би ни могли уједанпут. јер је тих потреба много а и врло су различите. Од хљеба свагдањега, дрва за огријев, па до бијеле књиге, српске школе и православне цркве, има много и много ствари, предмета и установа, а нама све то недостаје. О свему би томе морали говорити, али све мора да има свој ред и своје доб. па и своје људе, који ће о свему да поведу ријеч, да потраже пута и начина, да се толике наше невоље бар ублаже, ако се не могу да отклоне.

Нема сумње, да је наша православна вера била а и данас је једно од главних њих упоришта за очување наше српске народности, особито онде, где смо измешани са другим верама и народностима. Зато је позван сваки Србин без разлике, да учини све што може, да се што боље очува па и рашири православна вера у српскоме народу. А кад је то дужност сваког Србина куд и камо већу дужност у том погледу имају они, који су по своме положају и занимању звани, да највише раде на томе, а то је наша виша јерархија и наше консисторије, па и саборски одбор. Ти фактори и присвајају себи све старање око тога посла и њима је веома неправо, кад ко други води реч о томе.

Искрено исповедамо, да би драге воље препустили њима сав рад и старање око тога, па не би никад ни споменули тога питања, да нас стварне чињенице, и веома жалосне наше прилике, не гурају напред. Оне нам саме турају перо у шаке, па нас приморавају да свој глас подижемо и да то питање потрзамо. Било би нам веома мило, да то хоће ко други да чини н. пр. „Срп Сион“, мјесто оних својих несланих а напрених полемика; али, кад неће он, морамо ми.

Без сваке је сумње, да је, за одржање, учвршћење и раширење прав славне вере најпотребније православно свештенство чији је то позив. Но то је баш она наша највећа невоља, што је код нас велика оскудица настала на свештенству. Да то докажемо послужићемо се бројевима за личко-крбавску жупанију, а по томе се може судити и о целој нашој дијецези. У нашој жупанији има 55 православних парохија и 4 експониране капеланије, (?) које су исто тако важне као и парохије и требале би бити попуњене, као и оне. Осим тога има 10 систематизованих и 3 протопрезвитерске капеланије, у свему дакле 72 свештеничка места. Од тога је сад попуњено, рачунајући и сталне администраторе, осим два калуђера, 41 парохија и 2 капеланије, свега 43 места, а непопуњено је 29 места. Дакле само за 7 места више од половице попуњено је. *Непопуњено је 14 парохија или равно једна четвртина* а кад се к томе дода још веома важне 4 експониране капеланије. онда је без мало, управо **једна трећина важних свештеничких места непопуњена.** Да нам не би ко приговорио да се играмо бројевима ево празних свештеничких места. Парохије: Прибудић Штикада, Кик, Медак, Мутилић, Добросело, Мекињар, Дебелобрдо, Бјелопоље, Смиљан, Горње Врховине, Студенци те Доњани и Комић где су калуђери; експониране капеланије: Тишковац, Дабашница, Трновац и Турјански; капеланије систематизиране у Зрмањи, Грачацу, једна у Лапцу, Небљусима, Петрову Селу, Врелу, Кореници и Бунићу; а уз то још три протопрезвитерске капеланије.

Тако стојимо ми са свештенством у нашој жупанији, која је тек трећина наше дијецезе, а мало ће бити боље прилике и у целој епархији горњо карловачкој. Ово би била велика невоља, да смо ми православни Срби сами у овој жупанији, а још већа је кад смо ми без мало на половицу измешани са католицима. Мало је код нас парохија у којима нема католика, а нема ни једне из које православни не долазе у дотицај с њима. Има наших парохија, које сачињавају незнатну мањину свога места, па ни таке немају својих пароха као Смиљан и Кик. У тим местима велика је опасност за православље, а тим већа, што су се удајом уселиле многе католикиње у српске православне куће. И ако се неће да доживи за кратко време покатоличење обеју тих парохија, оне морају имати своје сталне и ваљане парохе. Но како су оне у трећем разреду, тешко ту може да живи ваљан парох дуже времена, зато је од преке потребе, да се за *те двије парохије даде припомоћ из јерархијског фонда,* да се плаћа свештеника изравна са плаћом првога разреда. С тим се не смије отезати, ако нисмо ради да доживимо своју велику бруку и срамоту.

Да се колико толико доскочи великој невољи несташици свештенства, од преке је потребе, да се нашој сиромашној деци даје што више стипендија. На ту циљ одређено је у најв. рескрипту од 10. авг. 1868. г за дијецезе горњо-карловачку и пакрачку 33 стипендије по 120 фор. Но жалосна је чињеница, да се те стипендије дају и гимназистама, па и богословима из других дијецеза, а код нас је наступила овака оскудица свештенства. Нема никаква изгледа да ће се та оскудица попунити,

ПОДЛИСТАК.

РИМЉАНКА.

JAN NERUDA.

Баш сам скренуо на тргу Colonna у Strada del Corso, кад она прође поред мене. Место шеширића носила је црни вео, над главом скупљен и навучен преко очију а огрнута беше дугим кадифеним огртачем но ипак је познах. Беше то она — црноока кћерка нашег гостионичара! Брзо! два три већа корака пак ћу је стићи!

»Сињора Констанца?«

»Ах!« уплаши се девојче, али не јако него као дете, ком не пође за руком смишљена лудорија.

»Од куда, ако смем питати?«

»Из четврти св. Евстахија.«

»А да! Збиља! — Тамо је ваш нов стан, јуче сте баш причали!«

Констанца поцрвене мало и одмах обори очи. Дивно створење! Витка раста, средње висине, мрке здраве боје, косе као црна свила а око — мало не написах »сам црни мед«. А како је тек безазлена, весела и поверљива! Тек смо мало дана код њеног оца на стану и храни, а већ се са Констанцом, и ако је невеста, опријатељисмо. Па и њен ђувегија, вајар Лука, је добричина и поверљив. Кад после вечере седимо у малом врту, где врло много лимунова има, тада уживамо слушајући њихово гукање. И тада нам све кажу, како се волу, како отац више од два месеца не хтеде о том да зна, како ће становати у четврти св. Евстахија.

»Дакле, шестог су сватови?«

»Ах не! Седмог! Шести је несрећан дан!«

»Збиља?«

»Зацело! 1., 5. и 6. јули! Овај месец има само три несрећна дана. Зар и у вашој домовини није тако?«

»Не знам, сињора. А има ли много таких дана у години?«

»Не баш толико, само четрдесет!«

»Само? А који је најнесрећнији?«

»За Бога, па зар не знате, кад је Јуда продао Христа?«

»Збиља, ја сам већ и заборавио, да је то 1. априла било«.

За време свег разговора држала је Констанца десну руку непрестано под огртачем, а левом је при разговору махала.

»Ви сињора, нешто крије те?«

Констанца ћуташе.

»Нешто лепо?«

»Мали котлић са светом водом«, рече она озбиљно.

»Сигурно нов, за нов стан!«

»Он је већ у стану! Али ја сам посудила од маме стари котлић. Мати је врло срећна са оцем, па сам и ја наш стан попрскала светом водом из материна котлића: Лука је неваљао, није дао да обесим распеће у његовој соби, него мишљаше да ће боље бити, да виси у кухињи. И тамо га је, сиромах, сам обесио — јел'те да је добар? А и служавкин нов сандук сам попрскала, нек се множи и у њему! Имам служавку из планина, али то је врло чудно створење! Она се боји тамо сама!«

»Ви се зацело тамо не би бојали!«

»Ја — ја сам још плашљивија — одмах би побегла!«

»Нећу ни да вас питам, како ћете се на дан сватова радовати!«

»Ах, ја се бојим! А да, знате за што, чујте само. Код нас је некад становао један ђак, сињор Miccio*). Кад год сам га по имену ословила, гледала би ма куд, јер увек бејах у неприлици. Исти сињор пао је на испитима и хтео се убити, а ја му рекох, да то не чини. Од то доба звао ме је својим анђелом чуваром и хтеде да ме узме за жену. А сада је изјавио, да о' мора или мене или Луку убити!«

Она задрхта и застаде. На кући је висио

*) Miccio = магарац.

јер код нас има много старијих свештеника, а сваким даном настаје и потреба систематизовања нових капеланских места. Кад би се хтјело метнути руку на срце, па радити праведно могла би се та невоља за неколико година отклонити, да се те најв. рескриптом *дозвољене стипендије дају богословима ове дијецезе, који уче у задарској богословији*, где се захтева и нешто мања спрема (6 гимназија). Но у задарској богословији има сад 9 богослова из наше дијецезе, неки са потпуном а неки са мањом спремом. Сви су се тамо уписали у богословију, што су им њихове материјалне незгоде то диктирале, *у нади, да ће добити н. р. дозвољене стипендије*, али их *нада изневери*. Стипендија не добише, и сад се морају да селе куд који, а ми остајемо и *без наде, да ћемо скоро добити свештеника*, бар за најважније позиције.

Ово смо морали да напишемо, е да би се саборски одбор, или ма ко други сјетио наше невоље и пружио нам помоћи, док је за времена. Та и ми смо ваљда грана српскога стабла, у нашој митрополији и ми имамо права бар на оно, што нам закон јасно дозвољује.

Србин Личанин.

* * *

Ми доносимо овај чланак поглавито зато, што нам верно износи напуштеност оноликих парохија у горњо-карловачком владичанству, као и опасност која излази из тога. Али не држимо, да све зло лежи у недовољном и неправилном поделивању штипендија ђацима онога краја.

Колико смо извештени, прописаних 33 штипендија се у истини подељују коме треба, (ученицима горњо-карловачке и пакрачке дијецезе) т. ј. кад има довољно молиоца из тих дијецеза што није увек случај. А што се тиче ђака који се уче на задарској богословији, њима се не могу давати оне штипендије, баш на основу рескрипта, на који се позива г. писац.

Има богослова из горњо карловачке и пакрачке дијецезе, који су уживали те штипендије (међу којима неки беху примљени са 6 гимназијски разреда у богословију) па кад свршише богословију, не одоше у своје дијецезе.

У нашој митрополији је у опште мало свештеника. С тога видимо, да су најбоље попуњене само парохије бачке епархије јер су оне најимућније. Сироте општине темишварског владичанства н. пр. нису такође попуњене паросима, ма да су и оне у великој опасности, према Румунима.

Право зло: зашто немамо довољно пароха у извесним епархијама, тај је, што у опште немамо довољан број изучених богослова. Ту треба почети Иначе треба друкчије уредити свештеничке плате.

Баш у горњо карловачкој дијецези, где је служба најтежа са сваке стране, свештеничке су дотације одвећ малене. Наш народ је то увидео, те све јача маха отима предлог, да се свештеничке плате усред среде, изједначе и плаћају из једног фонда.

Наш би народно-црквени сабор имао много посла на све стране, само треба једном да се састане и да добије поља за слободан рад. Ту је кључ с којим можемо да отворимо врата која воде у срећније прилике. — Пр. ур. „Заставе“.

Нови Сад, 15. децембра.

Исељавање у Америку. У Америци обнародовали су бројеве о досељеницима. Из тих бројева излази да су за прва три месеца ове године доселила се у Америку из Европе преко Њу Јорка 84.075 Европејаца. Саразмерно највећи део око 30.000 иселило се из Аустро-Угарске, односно из Угарске. Ако је исељавање бивало у тој мери кроз целу годину, онда се може узети, да се из Угарске само у Америку и то преко Њу-Јорка иселило ове године око 100 хиљада душа.

Према ужасној невољи која влада код нас, није ни чудо. На све се стране купе прилози за хлебац гладноме свету. А и држава је издала на то огромне своте И тај свет не гладује својом кривицом. То нису више „лењштине“, нерадници, или људи, који су због будикакве нарочите несреће остали без рада, хлеба и огрева. Ово је глад и невоља, која је изашла из наших јадних прилика. Према томе је јасно, да би само најкоренитије промене наших прилика, могле да поправе ово стање. Но о томе слабо ко и сања.

Писмо из Србије.

Београд, 14. децембра.

Међу либералима у Србији води се доста јака борба: на којој основи да се организује либерална странка, кад буде томе време? Као што је познато, Владанова влада није имала своје странке. Она је из либерала и напредњака саставила скупштинску већину и своје пришипетље и с њима је хтела да убије радикалну странку. Либерали су вољно вршили ту службу.

Кад је недавно адвокат Величковић покренуо либерални лист „Српски Гласник“, он је позвао, да се прикупе око њега пријатељи, **који се нису огрешили о начела и традиције либералне странке и њеном политичким програму**“.

Но у ствари „Српски Гласник“ поче да прикупља око себе све либерале, дакле и оне, који су вољни били да служе свакоме, па и др Владану, који је на власти. На ово је Стојан Рибарац, устао против те мешавине и јединства, те је упитао јавно Величковића:

»Шта је боље, у осталоме? Да ли очувати и у јединству одржати оно што се затекло, прекаљено борбом и очврсло у патњама, постојано и одано, и тај круг строго политичко моралне заједнице проширивати, колико се може придобијањем нових солидних и чистих, људи? Или треба желети рехабилитацију већ осведоченога вероломног и несавесног елемента, те тако свесно излагати дефинитивноме расулу и оно, што се до сад одржало? То је врло важна ствар и нарочито с погледом на идеју: »о разумној ревизији устава.«

»Најпосле, могу ли се, по вашем мишлењу, »ујединити и духовно прибрати«, и да ли би било политички потребно и патриотски оправдано, да стану под једну заставу, кад буде законске могућности«: угњетачи и — угњетавани; пасквиланти и — клеветани; насилници и — жртве; они — с крстом на челу и они — с ибриком у руци?«

»Како би се могли сад, и после трогодишњег искуства и разочарења, предавати илузији о »прибирању« и оних елемената, који положај свој према једној или другој влади одређују — својим потребама, и греху о »уједињавању«: бешчасне грабљивости и патријотског пожртвовања? И ко би од тога могао имати користи?«

И ако је ово гледиште безусловно тачно, ипак је питање: даје ли особа Рибарчева гаранције, да он и мисли онако слободоумно, како говори. За време док беше на власти, био је највећи деспот, тиран и тешко да се разликовао од дра Владана.

И сам „Српски Гласник“ у свом одговору, не може а да не добаци Рибарцу, да ако се стане строго решетати неће ни он остати на решету. Завија и увија али ипак мора да призна разлоге Рибарчеве те вели на једном месту ово:

»Кад смо ми рекли, да овај лист хоће да је гласник, позив на старе пријатеље, који су остали верни политичким традицијама либерала, ми писмо мислили, ни могли мислити на оне, који су пристали били да буду колеге Владана, Јеврема и Ђ. Стефановића, ни на оне, који су лажно сведочили, већ смо мислили оно, што смо и написали, мислили смо на пријатеље, који се нису огрешили о начела и традиције либералне странке и њеном политичком програму. Је ли могуће да нас г. Ст. Рибарац није разумео, да није разумео тако разумљиве речи наше, које чу разумели сви други — и пријатељи и противници наши? Је ли могуће да је г Ст. Рибарац из досадањег писања нашег могао чак само и назрети, да ми хоћемо друговање с онима, који су изневерили начела и програм либералне странке? На њему је, да нам ту загонетку одгонета«.

Лепо пишу, красно пишу, само се пита: Мисле ли тако, као што пишу? И ако ова цела полемика, није искрена, ипак одудара од писања „Законитости“, која се још једнако батрга, то лево, то десно. Радикали у Србији, који су остали верни својим политичким традицијама, и нису ишли у службу Владанову, заслужили су бољу одбрану, но што је данас имају.

Мађеха.

И никако да пође за руком човечанству, да утера у лаж народну изреку и причања о мађехама. Мађеха има свакојаких, али су најгоре мађехе државне, јер оне пију крв милионима, док поједине мађехе неколиким створовима.

Мађехинско држање Енглеске према потлаченим народима, очигледно је — док је у Аустрији сасма другојачије. Оно се види и не види, али се зато силније осећа. Осећа се оно у свима правцима, па ипак се то језуитски удешава, да се час ови, а час они некако задовоље са мрвицама, које им се бацају са препуне трпезе. Са толиким Словенством управља шака Немаца помоћу — римокатолицизма.

Пример нам је Ческа. Борба се води за народна права и равноправност на живот и смрт, док су међутим у верском питању Чеси врло млитави и дају се чак за нос вући од римокатоличких попова. Покретача има а тако исто и борца за Хусово веровање, које је јединствено и нераздвојно са православљем, али је зато струја клерикална јача и силнија те помоћу власти вуши све.

У неким су питањима Чеси дивови, а у неким такође животним питањима, опет млитави. Млитави велим, јер дозвољавају Немцима да у њиховој рођеној кући господаре и да им Немац мрвице са свога препунога стола баца, док чески народ прескупо плаћа

Ја нећу ићи далеко, јер нисам имао прилике да се о многим стварима уверим, зато ћу се задржати при општој болници ческој и немачкој.

Општа болница, где су усредсређене клинике и ческе и немачке — налази се у старомодној згради језуитскога кова. Све по старом, кроз ћумезе. Има и нових зграда са разним оделењима по модерном устројству. Та општа болница има и свога управитеља који се назива Чехом, али је и душом и телом раван оним Чесима који су у Босни и Херцеговини. Има ту и чиновништва, које се наравно управља према извесним правилима.

На ческом медецинском факултету имате опробане капацитете за професоре, као што имате врло искусне и добре специјалисте у разним лекарским одељцима за разноврсне болести.

На ческу клинику долазе из Русије и Пољске поједини лекари да се усавршавају у појединим болестима. Овога пута упознао сам се са једним пријатељем доктором из Казанске губерније.

крст а око њега цвеће и кандила. Констанца се прекрсти.

»Помози нам, Боже, па ће се непријатељи на све стране разбећи«, шапуташе она, и сви који нас мрзе, побећи ће пред лицем твојим! — »Лука се љути, али ја не могу шта силом, зар не?« додаде она опет гласно

»Не бојте се ништа Констанца!«

»Мати има стари мали молитвеник, сто година му има и њега ћу турити у џеп, кад пођем на венчање. А за први новац, који ми Лука да, даћу,да се одслужи служба и запалићу воштаницу«.

»То ћете добро учинити. И ви ћете зацело бити срећни!«

»О зацело, сињоре, зацело ћу бити срећна! Кад сам ушла јутрос у храм св. Августина — тамо сам жртвовала мајци Божјој сребрно срце, још тада, кад се отац противио — обасјало је сунце баш моје срце и оно се засјало, као да је од драгог камена. Изгледало је као да гори«.

Скачући нестаде је у кући. Ми бесмо дошли већ на место.

Ја сам стајао на пољу и беше ми, као да сам гледао у отворено небо, које за мене беше за увек непостижно . . . Није много требало, да не изустих благослов. У осталом: Чувао те Бог, мило девојче! Шајтински.

На ческој је страни рад и знаност, док је обратно код Немаца.

На немачкој клиници и медецинском факултету је две трећине Чивута са претераном дрскошћу — док је на ческој страни претерана скромност.

На немачкој клиници су већином доктори Чивути.

Док је ческа клиника у разним одељењима са хиљада болесника препуна, дотле је немачка доста празна и ако се употребљују мере, да би врбовали у канцеларији болеснике за немачку болницу. Чак и Немци рађе долазе на ческу клинику и ако се у свему сужава делокруг ческим лекарима.

Чески лекар својим болесницима мора преписивати лекове јефтине, а јела обична док се немачки чивутски доктори размећу са лековима и храном болесничком.

Чесима се пребацује и најмањи издатак док Немци чивутски у раскоши троше на штету болесника ческе болеснице — као да би то био трговачки, а не хуманитарни завод. На све то гледа се са неком бојазни. Професори се не усуђују приметбе чинити, болесници још мање. Све то трпељиво сноси, па чак и посланици на ческом сабору као заливени ћуте и ништа не раде за најстарију установу у Ческој; бар да би се смиловали на патничке болеснике који трпе осетно тиранију немачку, преко неодлучних ческих професора и доктора.

На среду с фактима. Равноправност нека се захтева у свему — јер то захтева правда и човечност. Сабор је на домаку, па ћемо видети шта ће чески посланици за оронуле и изнемогле Чехе учинити, те да се немачко-чивутској багри поткрешу прсти. Анушић.

Политички преглед.

Угарски земаљски сабор. Осим државног прорачуна, имаће садашњи земаљски сабор пре свога разласка, уз неке мање ствари, да расправи још три законска предлога од веће важности. А то су: Законски предлог о измени закона о инкомпатибилитету, о вицинималним железницама и о упрошћењу управе. Ови предлози поднеће се сабору још за време прорачунске расправе и изазваће без сумње према својој важности, подуже расправљање.

Прилике у Аустрији. Како чески „Народни Листи“ јављају у Аустрији ће за год. 1901. и опет бити привремени буџет и то 6 месеци. Државни прорачун за 1901. год биће само управни буџет, без инвестиција и без продуктивних издатака. То је највернија слика државног пропадања Аустрије.

Трговински уговор између Италије и Аустро-Угарске Између Италије и Аустро-Угарске воде се преговори о трговинском уговору. Талијански посланик у Бечу гроф Нигра саопштио је једном новинарском извештачу, како судећи по току досадањих преговора, Аустро-Угарска ће тешко пристати да у трговачком уговору са Италијом обнови и клаузулу о царини на вино. Италија мора бити на то спремна да ће јој француска и шпанска вина јако конкурисати у Аустро-Угарској. Француска и шпанска дипломација је с тога одлучно устала против тога, да се клаузула о царини на вино обнови. Па ако ове клаузуле и не буде, савез између Италије, Немачке и Аустро Угарске неће пољуљан бити, јер је Италија уверена, као и Немачка и Аустро-Угарска, да само овај савез пружа сигурна јемства за мир

Рат између Кине и удружених сила. Из Шангхаја јављају да је поред кинеске царице само 3000 војника, а сва друга војска да се кренула у непознатом смеру и правцу. Уједно јављају како кинески царски двор има неке тајне планове и не мисли искрено. — Шпански посланик држи, да ће кинеска влада пристати на већину захтева у заједничкој ноти. Само ће се преговори о казни некојих великих државника кинеских протећи и годину дана. По мишљењу Ли-Хунг-Чангову кинеска ће влада за 10 дана одговорити на заједничку ноту. Таотај Шенг добио је пуномоћ и налог да одмах иде у Пекинг и суделује у преговорима са страним заступницима. Французи су код Паотингфа потукли једно оделење кинеске војске од 2500 момака. А Валдерсе је позвао све заповеднике савезничких војска да униште ту кинеску војску, која се повлачи.

Рат између Енглеске и Транзвала. Лорд Киченер стигао је у Кап и сам је почео да управља свима операцијама, којима треба да се Бури потуку или бар истисну из Капа. Киченер је увидео ону велику опасност по Енглезе ако се капски Африканди дигну против Енглеза, те је с тога напустио и Преторију и Блемфонтен и похитао у Кап. Киченер је завео такову цензуру, какве до сад још не беше И ма да та његова цензура крије и касапи вести по милој вољи својој, то се ипак из свију тих извештаја јасно види да ствар Енглеза у јужној Африци врло лоше стоји. И ма да је сам Киченер у Капу, и ма да је тамо искупио и јаку војску. он није кадар још да јави ни о једном јединим успеху своме. Напротив нашао је за потребно да јави, како се северни Кап доиста побунио и како се 3000 Африканда придружило већ отворено Бурима. Киченер признаје сам сву озбиљност положаја и поново мење државницима енглеским топло на срце, да му што пре пошаљу војске. И силна и моћна Енглеска јасно показује сву своју немоћ и слабост. Нове војске не може ни од куда да нађе, те данас већ диже велику ларму и удара у велико звоно, да ће из Новог Зеланда отићи у јужну Африку 200 војника, и то већином Мавра. Ово најбоље доказује, докле је већ јужно-афрички рат довео силну и моћну Енглеску. Бури међутим жању на бојишту успех за успехом, и ведра чела а пуни наде удвојеном снагом воде борбу за слободу и независност своју. Буду ли Африканди продужили да се буне и ступају у бурске убојне редове, онда је лако могуће да ће енглеској превласти у целој јужној Африци за навек одзвонити. И пријатељи Енглеске данас указују на озбиљност положаја у јужној Африци и саветују Енглеској да ма како гледи те се погоди с Бурима, и учини крај рату, који је може сасвим ослабити и скршити. Наиновије вести са бојишта јављају о поразима енглеске војске. Код Бургерсдорпа изненада су напали 300 Бура на енглеску војску и потукли је, да се ова са велики губитци морала повући. — Код Бристовна је пала у клопку она енглеска војска, која се бацила у потеру за Бурима Претрпела је велике губитке и највећи део њен допао је ропства.

Вести из места и са стране.

Црне слике. Не зна се ни броја, колико је пута указивала „Застава“ па јаде данашњег друштвеног положаја у опште. Овом приликом хоћемо да изнесемо ма и на овом месту само, шта пише један од најглавнијих листова наше „великолепне“ и „богате“ престонице — после Божића. Чујте га: „Као какав црни флор да се раширио над светлим празником Христова рођења. Ни тај блесак најсветлијег празника, не могаше да продре кроз ту црнину. А та црнина беше невоља нашега доба, која је као каква брежина притиснула тешко све и у ове иначе дане радости. Времена су рђава. Радње застале тако, да им полета не могаше дати ни седмица најсветлијег празника. Сјајни излози најбогатијих трговина не могаху да привуку муштерију. Радње, које у пређашњим годинама нису могле да смажу силесију наруџбина, ове године су празновале. Рад на свима областима је сведен на најмању меру, а што је најжалоснije: Стотинама радника без зараде пролазе кроз варош; ти најнесрећнији људи међу несрећнима, који немају друга имања, до своју радничку снагу и вољу за рад, коју немају где да употребе, јер немање зараде и оскудица у новцу, протеже се као проклет ланац од горе до доле, кроз све друштвене редове, те гуши сваког у оној плодоносној радњи, која би у нормалним временима упутила, да један од другога живи, да један друштвени ред, нађе помоћи у другоме“ — Овим и оваквим речма не треба објашњења. И кад је тако у срцу земље ове, у престоници њезиној, замислите како је тек у другим крајевима њезиним. Ако икад, оно је доиста у данашње доба небројенима осванув црн — Божић.

Радници код градског начелника. Други дан римског Божића, примио је будимпештански градски начелник изасланство радника, који немају рада и зараде. Изасланство је приказало градском начелнику један положај радника, који би поштено да зараде свој свакидашњи хлеб, али не могу, јер немају посла, а јако их боли, што морају онако здрави и умешни у послу да траже милости. С тога траже посла и моле, да градски начелник обрати пажњу председника министарства К. Села на њихов жалосни положај. Том приликом је изасланство предало раднички меморандум, у којем се поглавито тражи, да престоница даде ма каква посла и да се одређени радови руководе у сопственој варошкој режији. Градски начелник је обећао, да ће одма сутра-дан, сазвати ванредну седницу варошког представништва, да се реши, који послови да се одма предузму. Магистрат је одредио дотле 10.000 круна припомоћи радницима, а и неки новчани заводи су дали 1700 круна. — Јадна Угарско, па зар теби да не треба ништа друго, до свугде и на сваком месту по један усијани — Шовен?!

Велика превара. Ово дана изашла је у Будимпешти књижица од М. Гере, у којој беди велику „краљевску млину“ Хедвига и Штрауса, да заслужује силне милијуне тиме, што фалзификује брашно од ражи, као и друга брашна. Писац тврди, да је та фалзификација почела год. 1896.—1897. кад је шеница била по берзанским нотирањима $17^1/_2$—18 форината. Кукуруз је био и исто доба 4 фор., те је „краљевска млина“ мешала бела кукуруза у брашно. Млина је самлевала онда дневно 400 метерски центи ражна брашна. Но у то ражње брашно мешала је 100 центи бела кукуруза, те је њега „заслуга“ само на томе износила дневно 1.400 фор. Фалзификација тог брашна бива на веома вешт начин, тако да публика није у стању ништа да примети и само најтачније испитивање стручњака може да ухвати разлику. За ту превару има нарочитих машина, које описује писац у тој књизи. — Исто тако је та чувена млина фалзификовала остале врсте брашна и криза, и има за све, као што писац тврди справе. — Радознали смо, како ће се ова ствар свршити.

Социјалистички збор. У Ходмезевашархељу, беше први дан римског Божића међународни социјалистички конгрес. Било је ту изасланика из Будимпеште, Сегедина, Цеглида, Суботице, Мако, Новог Сада, Њиређахаза, Орошхаза, Моравице и т. д. Говорило је више говорника. Конгрес је изрекао, да су добро дошла оживотворења новог закона о заштити радника, о автономији, о установљењу благајница за опћинске болнице, али би требало искључити од рада децу испод 14 година, спровести закон о обвезном полажењу школе, уредити кубикање, побољшати одношаје о становању и увести опште право гласања. Конгрес је мирно прошао и ако је било врло оштрих говора.

Оставина једног Чивутина. 1896. године умро је познати чивутски барон Мориц Хирш. Хирш је још за живота издао на добротворне сврхе неких 700 милијуна франака. Само за насељавање Чивута, оставио је дотичном друштву 84 милијуна. И ако су завештај написали најбољи правници, опет је оставина дошла у процес. После исплаћених легата, добила су браћа жене Хиршове „свотицу“ од 50 милијуна. У име наследбене пристојбе плаћено је држави Аустрији — 96 милијуна. Највећа свота до сад.

Несрећа у једној поштанској згради. Из Варшаве јављају да се у поштанској згради вароши Рипина догодила велика несрећа. Свод се од једном срушио те затрпао три чиновника и четир приватна лица. Испод рушевина извукли су троје живих но тешко рањених, остали су били мртви.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 15. децембра.

Краково. Пољски опозиционари неће се придружити пољском клубу, већ ће основати унију свију опозиционалних партија Галиције.

Париз. Поводом тврдње Рошефора да бордеро потиче од Драјфуса, — Драјфус се обратио на министра председника, и вели да је то лаж и тражи истрагу у тој ствари.

Буносајрес. Владе земаља Шили и Аргентиније потписале су протокол, којим се укида запето стање међу овим државама.

Париз Колонијални министар добио је вест о озбиљном устанку урођеника на обали Елфбауна.

Пекинг. Кинески двор протестираће против тога, да се тврђаве сруше, као и да се држи стална стража за посланике.

Трговина.

НОВИ САД, 15. децембра 1900. г. Пшеница прва каквоће фор. 6·——70 н. Пшеница средња фор 6·40—60 н. Пшеница лакша роба фор. 6·30—40 н. Наполица ф. 5·30—50 н. Јечам нови ф. 5·——50 н Зоб фор. 4·80—5 нов. Кукуруз у зрну нови фор 4·20—40 н. нови у клипови ф. —·——.

Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пакљена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	31—32 нов.	живе мере
„ средњи . .	29—30 нов.	
„ лаки . . .	26—28 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	28—31 нов.	по клгр.
Јагњци	——— фор	по пару.
Овци .	8—16 фор.	по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

14. децембра било је . . . . . 1·73 мет.
15. децембра било је . . . . . 1·48 мет.

ОГЛАСИ.

Хемијски завод краљ. угарског универзитета:

Kristály

Планински извор

СВ. ЛУКИНОГ КУПАТИЛА

У БУДИМПЕШТИ

јесте ванредно чиста, двоструко-угљено кисела

МИНЕРАЛНА ВОДА.

Добија се у шпецерајским трговинама, гостионицама и рестарацијама на жељ. станицама.

У НОВОМ САДУ:

У ТРГОВИНАМА Г. Г.

Стојановића и Радовановића, Браће Вагнера, Д. Коде и З. Арсенића. 628 10—

Од више стотина приповнатих лекара препоручена.

Најукуснија и најјефтинија минерална вода.

КАФА. **Управо из Хамбурга.**

4¾ киле, зајемчена најбоља роба, слободна од поштарине уз поузеће или за готово.

Афричка Мока, перл зрна . .	круна	7·70
Сантос, ванредно фина . . .	„	7·70
Салвадор, зелена снажна . . .	„	8·70
Цејлон, плаво-зелена, најфинија	„	11·80
Златна Јава, жућкаста . . .	„	11·29
Перл-кафа, врло фина	„	10·80
Арапска Мока, фф. мирисава .	„	13·20

Ценовник са ђумручном тарифом бадава.

Ettlinger & Co., Hamburg. 560 9—10

СРПСКА ШТЕДИОНИЦА

КАО ЗАДРУГА

У ВАРЈАШУ

отвара 1. јануара 1901. упис удела П. кола, па стога позива у подручју својим најучтивије п. н. господ. Србе и Српкиње да се у што већем броју упишу као чланови у ово коло. Упис прима равнатељство и даје упутства сваки дан од 9—12 сати пре подне у просторијама задруге.

На сваки удео уплаћује се кроз 4 године у оброцима 40 потура (филера) недељно.

Осим тога полаже се одмах при упису 50 филера од сваког удела као уписницу.

Равнатељство Српске Штедионице као задруге у Варјашу.

Јован З. Стојановић, Б. Фирићхазки, Ђура Лукин. 671 6—6

МЕШОВИТА И МАНУФАКТУРНА РАДЊА

ЖИВАНА ПЕТКОВА

У ДОЛОВУ

потребује млађег спомоћника, који српски, немачки и романски говори. Првенство имају који романски говоре, а вични су продавању памука. Ступити може одма. 675 3-3

ЗА ВИНОГРАДЕ!

Храстово коље од 1 до 2 метера дужине, исто тако и храстове пиљевине (Sägespähne) која је добра за винограде, може се добити на

Парној пилани Ф. Гамиршека у Митровици.

Повлачити се може жељезницом или паробродом. 638 4—5

За 15 круна — За 15 круна

Дивот-ХАРМОНИКА са 10-троструким оргрљским челичним гласовима, са челичним меховима, укупно 72 челична језика.

Дивот-ХАРМОНИКА са 10-двоструким челичним гласовима, са челичним меховима, укупно 25 челични језика.

За самоуке школа кошта 25 новч.

Отправљање уз гаранцију најтачније се извршава уз поузеће или за готов новац унапред. **Дворедних** са 19 двоструких челичних гласова, 6 јаких басова и иначе као горе речено од **20, 30, 40 круна** и више, а са **три реда** кроматичних, најбоље што се замислити даје код фирме, која је прослављена и која већ 30 година постоји и трговачки протоколирана

Johann N. Trimmel,

Harmonika-Erzeuger, Wien, VII/3, Kaiserstr. 74.

Карте дописнице за Аустрију наплаћују се са 5 потура.

Илустроване каталоге бесплатно. Школа за учење на дво- и троредним хармоникама, као и кроматичним за **3 круне и 3 круне 60 пот.** При купу једне хармонике рачунам за школу полу цене. Флауте, виолине, цитре, гитаре, стројеви за свирање, албуми са музиком, пивске боце итд. итд. увек у највећем избору може се добити. 12—12

ПОМОЋНИК

бранше мушке и женске конфекције, који је изврстан продавац, те би се и за путника могао употребити, а говори српски, немачки и мађарски могао би одма бити акцептован.

Оферти са фотографијом и означењем референција и плате треба упутити на

Kleiderhaus A. Hirschl

679 1—3 Sarajevo.

Пази на заштитну марку!

Маријацелске капљице за стомак

ванредно дејствује код болести стомака, јесу добро позната кућевна и народна сретства без којих не треба бити при немању апетита, слабости стомака, дисању х ђавог мириса, подригивању, колици, горушици, п екомерном нагомилавању слуза, жутици, одвратности и повраћању, грчевима у стомаку, тврдој столици или затвору.

Такође је опробано лековито средство код главобоље, препуњења стомака са јелом и пићем, при болести црне џигерице и хеморојиде и који пате од глиста. Код речених болести од многих година познате су **Маријацелске каплице** као најбоље средство, што доказују стотинама сведоџби. Цена флаши са упутством 40 новч., великој флаши 70 новч. Централно етправништво кроз апотекара

Carl Brady, Apotheke zum „König v. Ungarn" Wien, I., Fleischmarkt 1.

Може се добити у свима апотекама.

Главно стовариште **Josef v. Török,** Budapest, VI, Königsgasse

438 10—24

Поштованој публици стављамо до повољног знања, да се

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ

ПРИПОЗНАТЕ

ФАБРИКЕ КОЊАКА ГРОФА ГЕЗЕ ЕСТЕРХАЗИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА

У БУДИМПЕШТИ

налази код

З. АРСЕНИЋА

У НОВОМЕ САДУ. 624 8—10

Лично признање кнеза Бизмарка и Лудвига Кошута.

На свима изложбама са највећим одликовањима премирано. Естерхазијев коњак је љубимац публике.

За сваког потребно, ненадмашимо, у дејству непогрешимо.

Светски артикл, експорт за све земље.

CHIEF-OFFICE 48. BRIXTON-ROAD, LONDON S. W.

Најпоузданије, најбоље и у читавом свету прослављено и највише тражено кућевно средство јесте апотекара

A. Thierry's Balsam.

Ненадмашим против свију болести груди, црне и беле џигерице, стомака и свих унутрашњих болести За спољашње болести најуспешније

ЧУДНОВАТО ЛЕКОВИТО СРЕДСТВО.

Прави је само онда, кад има зелену заштитну марку **калуђерице,** као што горња слика показује и кад је на затварачу урезано: **Allein echt.** Производи годишње, које се може доказати, 6 милијуна флашица. — Поштом поручено коштају франко 12 малих или 6 дуплованих флашица **4 круне.** Једна флашица за пробу са упутством и списком свију стоваришта свих држава на свету **1 круна 20 потура. Разашиље се, само кад се новац у напред пошље.**

A. Thierry's Centifolien-Salbe

названа **чудотворна маст,** особито средство за извлачење бола! Често су операције излишне. Овом је масти излечена једна 14-годишња прводочина у кости, за коју су рекли, да је неизлечима, а недавно је чак и једна 22-годишња рак-болест излечена! Дејствује ванредно брзо код запаљења и рана свију врста. Дејствује брзо, мекша и ослобађа ране свију страних делова, ма да су како дубоко зашле у ранама — Једна тегла са плаћеном поштарином кошта **1 круну 80 потура,** кад се новац у напред пошље. При већој поруци јефтиније. — Производи годишње 100.000 теглица

За ова два лековита средства имадем читаву архиву оригиналних признања из свију земаља на свету и која свакоме стоје на увид. — Треба се чувати подражавања и треба пазити, да је на свакој тегли урезана фирма: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Где нема стоваришта, немојмо се дати наговорити на куповање фалишног и невредимог средства, већ тада треба **директно** поручити код

Apotheker **A. Thierry's Fabrik in Pregrada** bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr. k. k. Staatsbeamten-Verbandes).

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London). 567 9—25

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.